

УДК 378.147

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-6\(26\)-1038-1050](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-6(26)-1038-1050)

Приходькіна Наталія Олексіївна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування, спеціальної освіти та соціальної роботи, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-9965-6912>

Дяченко Марія Дмитрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та управління закладом освіти, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0000-0001-7250-1371>

ДИДАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА: АКСІОЛОГІЧНИЙ, АНДРАГОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Анотація. У статті висвітлено особливості застосування дидактичних засобів особистісного та професійного розвитку майбутніх педагогів, розкрито специфіку аксіологічного та андрагогічного підходів до цього процесу, окреслено педагогічні умови ефективного формування творчої особистості здобувача в процесі професійної підготовки. Обґрунтовано сутність дидактичного інструментарію, спрямованого на забезпечення особистісного та професійного розвитку майбутнього педагога в умовах сучасних освітніх трансформацій. Акцентовано на інтеграції аксіологічного та андрагогічного підходів як методологічної основи проєктування освітнього процесу, що дає змогу розглядати формування професійної компетентності крізь призму засвоєння гуманістичних і професійних цінностей, громадянської ідентичності та етичних норм і спрямований на суб'єкт-суб'єктну взаємодію, усвідомленість навчання з оперттям на життєвий і практичний досвід здобувачів вищої освіти.

Визначено стадії розвитку ціннісної сфери здобувача, наведено дидактичні технології, методи, засоби розвитку емоційного інтелекту, критичного мислення, здатності до безперервного професійного самовдосконалення, що залежить від гнучкості навчального інструментарію та його адаптації до внутрішніх ціннісних орієнтирів здобувачів. Зазначено, що особистісний та професійний розвиток майбутнього педагога в процесі підготовки в закладі вищої освіти є діалектичною єдністю, в якій особистісне зростання – фундамент, а професійна компетентність – його прояв. Ціннісні орієнтири, емоційний інтелект і здатність до рефлексії виступають чинниками впливу на формування проактивного, культурного, стійкого професіонала. Підкреслюється, що

дидактичний інструментарій особистісного та професійного розвитку майбутнього педагога орієнтований на синхронне формування фахових компетентностей і соціоемоційних, ціннісно-смыслових якостей особистості здобувача.

Ключові слова: аксіологічний орієнтир, андрагогічний аспект, дидактика, майбутній фахівець, освітня технологія, особистісний розвиток, професійна підготовка, формування.

Prykhodkina Natalia Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy, Administration, Special Education and Social Work, State Higher Education Institution “University of Educational Management”, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-9965-6912>

Diachenko Mariia Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Educational Institution Management, Classical Private University, Zaporizhzhia, <https://orcid.org/0000-0001-7250-1371>

DIDACTIC TOOLS FOR PERSONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A FUTURE TEACHER: AXIOLOGICAL, ANDRAGOGICAL ASPECTS

Abstract. The article highlights the features of the application of didactic means of personal and professional development of future specialists, reveals the specifics of axiological and andragogical approaches to this process, and outlines the pedagogical conditions for the effective formation of the creative personality of applicants in the process of professional training. The essence of the didactic toolkit aimed at ensuring the personal and professional development of a future teacher in the conditions of modern educational transformations is substantiated. The emphasis is on the integration of axiological and andragogic approaches as a methodological basis for designing the educational process – the axiological aspect allows us to consider the formation of professional competence through the prism of the assimilation of humanistic and professional values, civic identity and ethical norms, and the andragogic aspect is aimed at subject-subject interaction, awareness of learning, self-direction based on the life and practical experience of higher education applicants. The stages of development of the value sphere of the applicant are determined, didactic technologies, methods, and means of developing emotional intelligence, critical thinking, and the ability for continuous professional self-improvement are presented, which depends on the flexibility of the educational tools and their adaptation to the internal value orientations of the applicants.

It is noted that the personal and professional development of a future teacher in the process of training in a higher education institution is a dialectical unity in which

personal growth is the foundation, and professional competence is its manifestation. Value orientations, emotional intelligence and the ability to reflect act as factors influencing the formation of a proactive, cultural, and sustainable professional. It is emphasized that the didactic toolkit for the personal and professional development of a future teacher is aimed at the synchronous formation of professional competencies and socio-emotional, value-semantic qualities of the applicant's personality.

Keywords: axiological orientation, andragogic aspect, didactics, future specialist, educational technology, personal development, professional training, formation.

Постановка проблеми. Трансформація вищої освіти крізь призму андрагогічного й аксіологічного підходів детермінує потребу в переосмисленні стратегічних і цільових орієнтирів та оновленні дидактичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців, що актуалізує роль фасилітації в контексті особистісного розвитку здобувача й переходу від зовнішнього педагогічного впливу на нього до суб'єктивізації та індивідуалізації освітньої траєкторії.

На сучасному етапі суспільного розвитку освітній процес вже не є прагматичною трансляцією предметно-технологічних знань та формуванням вузькопрофесійних складників, адже виклики часу актуалізують запит на випускника, який володіє не лише високим рівнем фахової компетентності, а й сформованою культурою мислення, громадянською відповідальністю, емоційною зрілістю та чіткими світоглядними та ціннісними орієнтирами. У цьому вимірі особливого значення набуває аксіологічний аспект фахової підготовки, оскільки професійний та особистісний розвиток майбутнього фахівця є взаємодетермінованими процесами, в яких ціннісно-сміслова база особистості виступає внутрішнім регулятором її діяльності, фундаментом для етичного вибору та чинником професійної стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти підготовки майбутніх фахівців та їхнього професійного й особистісного розвитку висвітлено в працях таких учених, як О. Антонова (технології розвитку професійно-творчих здібностей майбутніх учителів) [1], Арич Н. (розвиток професійно-творчих компетентностей здобувачів освіти в умовах позаурочної навчальної діяльності) [2], Л. Боремчук, Т. Марач (формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти) [4], Л. Вовк (розвиток творчого потенціалу майбутніх педагогів професійного навчання в сучасних умовах ринку праці) [5], С. Калаур (теорія і методика професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності) [6], Н. Кулалаєва (формування творчого підходу до професійної діяльності майбутніх будівельників) [7], О. Тарасова, С. Ушаткіна (розвиток

творчого компонента професійного мислення майбутніх педагогів професійного навчання) [12], С. Шевчук (практико-орієнтований аспект дидактики професійної освіти) [13] та ін. Проблему освітніх інновацій у професійній підготовці майбутніх фахівців розглядали І. Мойсеєнко, Т. Паска, І. Шапка (інноваційні підходи до підготовки педагогів для впровадження сучасних освітніх технологій та стимулювання творчості у здобувачів освіти в Україні) [8], О. Огієнко (інноваційний розвиток освіти дорослих як вимога сучасності) [9], О. Олійник (психологічні засади дистанційного навчання в сучасних закладах вищої освіти) [10], О. Сологуб, В. Гуменюк (організація освітнього процесу засобами дистанційних технологій) [11] та ін.

Попри велику кількість наукових розвідок щодо професійно-особистісного розвитку здобувачів вищої освіти, аксіологічний та андрагогічний аспекти застосування дидактичного інструментарію реалізації цього процесу в умовах сучасних кризових викликів потребує додаткового смислового наповнення.

Мета статті – висвітлити особливості застосування дидактичних засобів особистісного та професійного розвитку майбутніх фахівців, розкрити специфіку аксіологічного й андрагогічного підходів до цього процесу, окреслити педагогічні умови ефективного формування творчої особистості здобувачів в процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Реформування національної системи освіти, особливо вищої, передбачає оновлення освітніх програм з урахуванням особистісно-орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів і ставить високі вимоги до викладачів як суб'єктів освітнього процесу [8], що детермінує трансформацію змістових та методологічних засад у закладах вищої освіти й покликана забезпечити релевантність фахових компетентностей випускників системним соціокультурним викликам, напрямам державного реформування галузі та чинним кваліфікаційним вимогам професійних стандартів, а це детермінує необхідність радикального переосмислення стратегічних завдань професійної підготовки майбутніх фахівців. Сучасний етап розвитку суспільства вимагає формування конкурентоспроможного фахівця, здатного оперативно й адекватно реагувати на глобальні виклики, трансформувати теоретичні знання у практичну площину.

Особистісний та професійний розвиток майбутнього фахівця в процесі підготовки в закладі вищої освіти є діалектичною єдністю, в якій особистісне зростання – це фундамент, а професійна компетентність – його прояв, оскільки внутрішні ціннісні орієнтири, емоційний інтелект та здатність до рефлексії виступають чинниками впливу на формування проактивного, культурного, стійкого професіонала. У сучасному освітньому просторі значення цієї синергії визначається переходом від знанневої, кваліфікаційної, парадигми – до особистісно-орієнтованої та компетентнісної.

Професійний розвиток є динамічним процесом засвоєння фахових знань, умінь, навичок, формування професійного мислення, готовності до виконання конкретних посадових функцій і технологічних завдань. Особистісний розвиток – це якісні зміни інтелектуальної, емоційної, вольової та ціннісно-смислової сфер людини, що передбачає розвиток самосвідомості, рефлексивних здібностей, морально-етичних якостей та емоційної зрілості. Процес професійної підготовки ефективний лише тоді, коли професійне навчання стає формою особистісного самовираження та самоствердження здобувача освіти.

Дидактичний інструментарій особистісного та професійного розвитку майбутнього педагога на основі андрагогічного й аксіологічного підходів виступає як інтегрована, цільова, науково обґрунтована система форм, методів, технологій, засобів навчання, що функціонує на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що спрямована на синхронне формування фахових компетентностей та соціоемоційних, ціннісно-смилових якостей особистості. В цьому контексті андрагогічний підхід забезпечує врахування первинного життєвого досвіду здобувача, його прагнення до автономії, самоспрямованості та практичної орієнтованості навчання, перетворюючи освітній процес на усвідомлену співтворчість. Аксіологічний підхід виступає внутрішнім смисловим стрижнем цієї системи, який трансформує зовнішні знання у персоналізовані професійні цінності, етичні орієнтири та гуманістичну позицію майбутнього педагога.

Як наслідок, дидактичний інструментарій забезпечує не лише адаптацію випускника до вимог динамічного ринку праці, а й стимулює його перманентний потенціал до саморозвитку, рефлексії та проактивної професійної самореалізації в умовах невизначеності. Результати навчання при компетентнісному підході прямо пов'язані з ідеєю всебічної підготовки та виховання індивіда не лише як спеціаліста, професіонала своєї справи, а і як особистості [13, с. 13].

Загалом, дидактичний інструментарій особистісного та професійного розвитку майбутнього фахівця виступає як інтегрована, науково обґрунтована система форм, методів, технологій та засобів навчання, спрямована на синхронне формування фахових компетентностей і соціоемоційних, ціннісно-смилових якостей особистості здобувача.

Аксіологічний підхід виступає гуманістичною базою вищої освіти, його сутність полягає в інтеграції загальнолюдських, національних та професійних цінностей у внутрішню структуру особистості майбутнього педагога. З позиції аксіології, професійний розвиток є рухом від зовнішньо зумовлених мотивів (скласти іспит, отримати диплом) – до внутрішніх смислових регуляторів (прагнення стати майстром, усвідомлення соціальної місії своєї професії, етична відповідальність). Загальнолюдські й національні цінності складають

гуманістичний фундамент особистості (повага до гідності людини, толерантність, патріотизм, громадянська відповідальність), особистісно-сміслові цінності фахівця визначають внутрішні мотиви саморозвитку (креативність, прагнення до самоактуалізації, потреба в постійному професійному зростанні, емоційна гнучкість). А професійно-групові цінності визначають корпоративні орієнтири, притаманні освітянській спільноті (педагогічний такт, академічна доброчесність, дитиноцентризм, гуманізм).

Розвиток ціннісної сфери здобувача є динамічним процесом, що проходить кілька послідовних стадій:

- 1) ознайомлення та сприйняття – здобувач освіти знайомиться з етичними вимогами та цінностями професії, зіставляє їх із власним життєвим досвідом;
- 2) осмислення та оцінка як аксіологічна рефлексія, критичний аналіз професійних цінностей та перевірка їх у квазіпрофесійній діяльності під час практичних занять, ділових ігор, опрацювання кейсів;
- 3) прийняття та інтеграція, коли цінності стають внутрішніми переконаннями і формується професійна ідентичність – майбутній педагог починає мислити й діяти як представник освітянської спільноти;
- 4) проактивна самореалізація як аксіологічна творчість, коли здобувач виявляє готовність до творчого саморозвитку й захисту професійних цінностей.

Аксіологічний підхід реалізується засобами специфічного дидактичного інструментарію, що охоплює діалогізацію та суб'єкт-суб'єктну взаємодію через: відмову від авторитарної трансляції знань, адже цінності народжуються в процесі рівноправного діалогу, дискусії, сумісного пошуку смислів, що безпосередньо пов'язує аксіологію з андрагогічним підходом; упровадження аксіоцентричних технологій через використання методів, що змушують здійснювати ціннісний вибір (аналіз дилем, етичні кейси, рефлексивні есе, біографічний метод, соціальне проектування); рефлексивне освітнє середовище, в якому помилка сприймається як точка зростання – й аналіз власних дій та емоційних станів стає щоденною практикою здобувача.

Андрагогічний підхід у контексті особистісного та професійного розвитку майбутнього фахівця змінює саму парадигму педагогічної взаємодії з опертям на такі принципи, як:

- самостійність і суб'єктність, за яких здобувач прагне до самоорганізації та усвідомлює себе відповідальним за результати навчання;
- опора на досвід – якщо у майбутнього фахівця ще немає професійного стажу, в нього є життєвий досвід, ціннісні орієнтири та первинні компетентності, що стають фундаментом для нових знань;
- невідкладна практична зорієнтованість, коли майбутній педагог усвідомлено навчається для вирішення конкретних життєвих чи професійних завдань, коли знання є необхідними в реальному часі;

– критичність мислення, оскільки інформація аналізується крізь призму корисності та реалістичності.

Андрагогічний підхід детермінує цілісне врахування психофізіологічного статусу, соціо професійного досвіду й освітніх запитів викладачів, забезпечуючи можливість практичної трансляції набутих знань у площину підвищення кваліфікації педагогів [11].

Андрагогічний підхід запускає потужні внутрішні трансформації особистості – розвиток рефлексивної культури (що я вже вмію, а чого ще не вистачає?) і рефлексія як інструмент саморегуляції; формування емоційної зрілості, адже взаємодія на рівні «викладач–здобувач» як «колега–колега» виховує відповідальність, емпатію та здатність конструктивно долати кризи (ситуації невдачі під час практики; автентичність та самовизначення через свободу вибору курсів, тем досліджень тощо і траєкторію «Я-концепції».

Сучасний розвиток українського суспільства і, зокрема, сфери освіти характеризується унікальними трансформаціями, зумовленими пошуком нових цінностей [8], зокрема євроінтеграційні трансформації актуалізують проблему розбудови єдиного освітнього простору, що зумовлює об'єктивну необхідність розробки ефективних механізмів гармонізації з європейськими системами освіти дорослих [9, с. 22].

У сучасному процесі професійної підготовки ефективними є такі групи дидактичних інструментів особистісного та професійного розвитку майбутніх фахівців: інтерактивні й діалогічні, дослідницько-проектні, цифрові, імітаційно-ігрові, рефлексивно-креативні (табл. 1).

Таблиця 1

Дидактичні інструменти особистісного та професійного розвитку майбутніх фахівців

Група методів	Основні методи й технології	Домінанта особистісного розвитку	Напрямок професійного розвитку
Інтерактивні та діалогічні	Дискусії, дебати, мозковий штурм, кейс-методи, модера-ційні семінари, тьюторинг, коучинг.	Розвиток емпатії, комунікативної толерантності, гнучкості мислення, навичок командної взаємодії.	Здатність до професійної комунікації, аргументації власної позиції, колегіального прийняття рішень.
Дослідницько-проектні	Метод проєктів, контекстне навчання, квазіпрофесійна діяльність.	Формування автономності, критичного мислення, цілеспрямованості, наполегливості.	Вміння прогнозувати результати праці та аналізувати ризики.
Цифрові	Платформи дистанційного навчання, мультимедійні дошки, ШІ-асистенти, цифрові середовища спільної роботи.	Самоорганізація, розвиток інформаційної культури, вміння працювати у віртуальному соціумі.	Формування цифрової компетентності, готовність до використання ІКТ у майбутній фаховій діяльності.

Група методів	Основні методи й технології	Домінанта особистісного розвитку	Напрямок професійного розвитку
Імітаційно-ігрові	Ділові та рольові та ігри, тренінгові технології, симуляції реальних професійних ситуацій.	Розвиток емоційної стійкості, лідерських якостей, відповідальності, адаптивності до змін.	Формування готовності до педагогічної діяльності, первинний досвід реалізації фахових ролей, стресостійкість.
Рефлексивно-креативні	Есе, портфоліо, ментальні карти, арт-педагогічні техніки, метод «занурення»	Самопізнання, актуалізація внутрішнього потенціалу, подолання тривожності, формування творчої індивідуальності.	Формування професійної самосвідомості, здатність до самоаналізу власної діяльності, креативність у вирішенні завдань.

Упровадження інноваційних методів навчання, зокрема інтерактивних технологій, гейміфікації, проєктної та ігрової діяльності, тьюторингу детермінує необхідність створення міждисциплінарних зв'язків для проєктування ефективних освітніх програм на засадах тьюторингу. Експлікація переваг розвитку тьюторських технологій дає змогу виокремити основні їхні сегменти: поглиблена індивідуалізація освітнього процесу; інтенсифікація процесу стимулювання розвитку навичок самоорганізації, рефлексії та навчання впродовж усього життя, що є базовою передумовою безперервного професійного зростання фахівця; оптимізація розподілу навчального часу згідно з індивідуальною освітньою траєкторією здобувача; спрямованість на діагностично підтверджені, нормативно визначені результати навчання тощо.

Застосування методів тьюторингу дозволяє повною мірою врахувати індивідуально-психологічні особливості та когнітивні запити кожного здобувача, суттєво інтенсифікувати його внутрішню мотивацію та забезпечити досягнення цілей навчання.

Цифрове освітнє середовище стає тренажером для внутрішніх особистісних якостей, що раніше вважалися другорядними, а сьогодні є базовими для життєстійкості. Цифровізація надає здобувачу свободу обирати час, темп та інструменти навчання, сприяючи вихованню високого рівня внутрішньої відповідальності, розвитку гнучкості мислення, здатності швидко орієнтуватися в різних типах інформації, протидії так званому кліповому мисленню через розвиток навичок глибокого аналізу.

Майбутній педагог навчається позиціонувати себе в академічних та професійних мережах, управляти своїм цифровим контентом, розрізняти маніпуляції та дезінформацію, формуючи в собі критичне мислення, цифрову ідентичність, медіакультуру, медіаграмотність.

У віртуальному просторі розвивається емоційний інтелект майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки – оскільки значна частина взаємодії

наразі переходить в онлайн, особистість змушена розвивати цифрову емпатію, здатність будувати довіру, підтримувати колег та проявляти повагу в умовах відсутності безпосереднього візуального чи тактильного контакту. В професійній площині цифровізація стирає кордони між теоретичним навчанням і реальними робочими процесами – завдяки індивідуальним освітнім траєкторіям, платформам Moodle, Google Classroom та штучному інтелекту стає можливим реальний, а не декларований персоналізований підхід, здобувач може поглиблювати знання саме в потрібних для його специфічної кар'єрної мети зонах. Майбутній педагог опановує інструменти штучного інтелекту, хмарні сервіси для колаборації (Miro, Notion), інтерактивні платформи (Canva, Kahoot) та засоби візуалізації даних, що робить його конкурентоспроможним на ринку праці вже на момент випуску. Професійне навчання перестає бути замкненим в межах однієї кафедри чи університету; вебінари, онлайн-стажування, участь у міжнародних проєктах дають змогу здобувачеві інтегруватися у професійну спільноту ще під час навчання, розвиваючи навички мережевої взаємодії засобами Networking. Доступ здобувачів до платформ на кшталт Coursera, Udemu чи Prometheus формує у них розуміння, що отриманий після закінчення навчання в ЗВО диплом є лише стартом, а реальне навчання триватиме все життя через постійне самовдосконалення навичок – у здобувача формується культура безперервного навчання, готовність до освіти впродовж життя.

Цифровізації освіти сприяє постійне виникнення додаткових нових чинників, зокрема наявність нового цифрового покоління, яке з легкістю опановує нові технологічні засоби не тільки в повсякденному житті, а і в освітньому процесі, де необхідними є критичне мислення, аналіз достовірності інформації, використання різноманітних мультимедійних технологій тощо [3]. Цифрові інструменти дозволяють викладачеві як фасилітатору змістити фокус із контролю присутності на оцінку реальних результатів та створених продуктів (портфоліо, проєктів, кейсів).

Дистанційне навчання є особливою формою організації освітнього простору, виступаючи не просто альтернативою аудиторним заняттям, а специфічним середовищем, що висуває жорсткі вимоги до особистісного та професійного самовизначення майбутнього педагога. В сучасних умовах дистанційне навчання вимагає від здобувачів взаємодії в синхронному й асинхронному режимах, вміння працювати на хмарних платформах, захищати власні проєкти через відеоконференції; дає змогу інтегрувати в освітній процес гостьові лекції практиків, міжнародні вебінари, віртуальні екскурсії тощо.

До переваг дистанційного навчання належать мобільність, низька вартість, зручність, індивідуальний темп навчання, змога поєднувати навчання з іншими видами діяльності й формами активності; організація навчального

процесу на відстані, здійснення індивідуального підходу до кожного здобувача [10].

Тренінг допомагає майбутнім педагогам перетворити теорію в практичну дію, основна цінність тренінгу полягає в тому, що він працює не з абстрактною інформацією, а з живим досвідом учасника, його визначальними рисами є: атмосфера психологічної безпеки, де можна спробувати нову модель поведінки, наприклад, розв'язання конфлікту, без ризику отримати реальні професійні чи особистісні втрати.

Поняття тренінгу визначають як багатофункціональний метод навмисних змін психологічних феноменів особистості, що спрямований на розвиток умінь і навиків виконання дій щодо розв'язання конфліктних ситуацій на основі спеціально створеного сприятливого середовища, де кожен студент може з легкістю й задоволенням побачити й усвідомити свої «плюси» і «мінуси», зрозуміти, які особистісні якості необхідно розвинути [6, с. 289]. Згідно з принципом рівності та суб'єктності тренер є фасилітатором, а не суворим екзаменатором, а кожен здобувач є активним співтворцем занять – у процесі групової динаміки група здобувачів стає дзеркалом, в якому кожен учасник бачить свої сильні та слабкі сторони через зворотний зв'язок від інших.

Тренінгові технології мають глибокий трансформаційний ефект, оскільки вони охоплюють не лише інтелект, а й емоційну та волюву сфери особистості, оскільки під час виконання вправ здобувач починає краще розуміти власні мотиви, психологічні бар'єри, стереотипи та внутрішні ресурси. Тренінги є ідеальним простором для розвитку емпатії, навичок саморегуляції, розпізнавання емоцій (своїх та інших людей), що закладає фундамент психологічної стійкості. Учасники тренінгу навчаються долати страх публічного виступу, позбуваються синдрому самозванця, підвищують рівень самооцінки та впевненості у власних силах, у них формується ціннісно-смилова сфера через дискусії та ціннісні вправи, відбувається кристалізація особистісної позиції, розуміння власної місії та професійної етики.

Створення комфортних умов навчання в ЗВО є передумовою ефективного формування творчої особистості здобувачів в процесі професійної підготовки: співпраця між учасниками освітніх просторів; забезпечення індивідуалізації освітнього процесу; реалізація особистісно-орієнтованого підходу до навчання; сприяння саморозвитку творчої особистості здобувача [8].

Досвід, набутий під час роботи у тренінговій групі, протидіє відчуженню, недовірі та безсиллю, допомагає вирішенню багатьох професійних та особистісних конфліктних ситуацій, сприяє посиленню рефлексивної позиції студентів щодо професійно спрямованої діяльності, допомагає усвідомити себе у ролі суб'єкта майбутньої професійної взаємодії. Під час тренінгу здійснюється розвиток самосвідомості, що дозволяє не лише пізнати себе, а й допомагає

адекватно співставити власні домагання з об'єктивними результатами діяльності, використовуючи порівняння [6, с. 290].

У сучасних умовах концептуалізація освітнього процесу в межах парадигми життєтворчості вимагає зміщення акценту з суто когнітивно-технологічної підготовки майбутнього фахівця на розбудову його аксіологічних орієнтирів, оскільки саме ціннісна домінанта саморозвитку забезпечує внутрішню інтегрованість особистості та стає передумовою його гармонійного особистісно-професійного зростання.

Висновки. Отже, динамізм глобалізаційних процесів і множинність соціокультурних викликів сьогодення зумовлюють необхідність формування у майбутніх педагогів не лише фахової компетентності, а й стійкої системи ціннісних пріоритетів, що є визначальним чинником їхньої успішної самореалізації. Дидактичний інструментарій особистісного та професійного розвитку майбутнього фахівця є гнучкою системою, в якій зміщення акцентів із суто інформаційних методів на рефлексивно-ігрові та проєктні технології детермінує готовність до майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. Антонова О. Є. Технології розвитку професійно-творчих здібностей майбутніх учителів. *Інноваційні технології підготовки майбутніх фахівців у системі неперервної освіти* : зб. наук. праць / за ред. Березюк О. С., Власенко О. М. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2012. С. 6–11. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/12417/1/12.pdf>.
2. Арич Н. Розвиток професійно-творчих компетентностей здобувачів освіти ЗП(ПТ)О в умовах позаурочної навчальної діяльності з технічної творчості. URL: <https://estetichnuy-centr.km.ua/wp-content/uploads/2025/01/mr-pozaurachna-diialnist-tt-2024.pdf>.
3. Богорад М. А. Дидактичні особливості цифровізації освіти в сучасних умовах. *Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії, перспективи* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-прак. конф. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського та ін. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2024. С. 41–43.
4. Боремчук Л. І., Марач Т. М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Випуск 80. Том 1. С. 88–91. URL: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/80/part_1/19.pdf.
5. Вовк Л. Розвиток творчого потенціалу майбутніх педагогів професійного навчання в сучасних умовах ринку праці. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 69. Том 1. С. 285–292.
6. Калаур С. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності : монографія. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 456 с. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13657/1/Kalaur_mon_Povna.pdf
7. Кулалаєва Н. В. Формування творчого підходу до професійної діяльності майбутніх будівельників. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2016. № 1. 317 с. С. 198–205. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/704691/1/.pdf>.

8. Мойсеєнко І. М., Паска Т. В., Шапка І. В. Інноваційні підходи до підготовки педагогів для впровадження сучасних освітніх технологій та стимулювання творчості у здобувачів освіти в Україні. *Академічні візії*. 2024. Випуск 29. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/948/868>.

9. Огієнко О. Інноваційний розвиток освіти дорослих як вимога сучасності. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (16–17 квітня 2019 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. Том 1. С. 22.

10. Олійник О. Психологічні засади дистанційного навчання в сучасних закладах вищої освіти. *Аксіопсихологічні вектори розвитку сучасної освіти* : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 19–20 жовтня 2023 р. / за ред. ГК Радчук. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 153–155. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/31042/1/Zbirnyk_materialiv_konferentsii.pdf.

11. Сологуб О. С., Гуменюк В. В. Підготовка андрагогів до організації освітнього процесу засобами дистанційних технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Том 92, № 6. С. 198–218

12. Тарасова О., Ушаткіна С. Розвиток творчого компонента професійного мислення майбутніх педагогів професійного навчання. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. 2022, Vol. 1, No. 2. С. 109–119.

13. Шевчук С. С., Кулішов В. С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.

References:

1. Antonova O. Ye. Tekhnolohii rozvytku profesiino-tvorchykh zdibnostei maibutnikh uchyteliv [Technologies for developing professional and creative abilities of future teachers]. *Innovatsiini tekhnolohii pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u systemi neperervnoi osvity – Innovative technologies for training future specialists in the system of continuing education* : zb. nauk. prats / za red. Bereziuk O. S., Vlasenko O. M. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka, 2012. S. 6–11. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/12417/1/12.pdf>.

2. Arych N. Rozvytok profesiino-tvorchykh kompetentnostei здобувачів освіти ЗР(ПТ)О в умовах позаурочної навчальної діяльності з технічної творчості [Development of professional and creative competencies of students of vocational (vocational and technical) education institutions in the context of extracurricular educational activities in technical creativity]. URL: <https://estetichnuy-centr.km.ua/wp-content/uploads/2025/01/mr-pozaurachna-diialnist-tt-2024.pdf>.

3. Bohorad M. A. Dydaktychni osoblyvosti tsyfrovizatsii osvity v suchasnykh umovakh [Didactic features of digitalization of education in modern conditions]. *Rozvytok profesiinoi kultury maibutnikh fakhivtsiv: vyklyky, dosvid, stratehii, perspektyvy – Development of professional culture of future specialists: challenges, experience, strategies, prospects* : zb. materialiv VI Vseukr. nauk.-prak. konf. / In-t ped. osvity i osvity doroslykh im. Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana, Derzh. nauk.-ped. b-ka Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho ta in. Kyiv : TOV «Yurka Liubchenka», 2024. S. 41–43.

4. Boremchuk L. I., Marach T. M. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Formation of professional competence of future preschool education specialists]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*. 2025. Vypusk 80. Tom 1. S. 88–91. URL: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/80/part_1/19.pdf.

5. Vovk L. Rozvytok tvorchoho potentsialu maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia v suchasnykh umovakh rynku pratsi [Development of the creative potential of future teachers of vocational training in modern conditions of the labor market]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of the humanities*. 2023. Vyp. 69. Tom 1. S. 285–292.

6. Kalaur S. M. Teoriia i metodyka profesiinoy pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery do rozviazannia konfliktiv u profesiinii diialnosti [Theory and methodology of professional training of future social sphere specialists in conflict resolution in professional activities] : monohrafiia. Ternopil : Osadtsa Yu. V., 2018. 456 s. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13657/1/Kalaur_mon_Povna.pdf.

7. Kulalaieva N. V. Formuvannia tvorchoho pidkhodu do profesiinoy diialnosti maibutnikh budivelnikiv [Formation of a creative approach to the professional activity of future builders]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika – Scientific notes of the Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University. Series: Pedagogy*. 2016. № 1. 317 s. S. 198–205. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/704691/1.pdf>.

8. Moiseienko I. M., Paska T. V., Shapka I. V. Innovatsiini pidkhody do pidhotovky pedahohiv dlia vprovadzhennia suchasnykh osvitnikh tekhnolohii ta stymuliuvannia tvorchosti u zdobuvachiv osvity v Ukraini [Innovative approaches to teacher training for the implementation of modern educational technologies and stimulating creativity in students in Ukraine]. *Akademichni vizii – Academic visions*. 2024. Vypusk 29. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/948/868>.

9. Ohienko O. Innovatsiinyi rozvytok osvity doroslykh yak vymoha suchasnosti [Innovative development of adult education as a requirement of modernity]. *Innovatsiinyi rozvytok vyshchoi osvity: hlobalnyi, yevropeyskyi ta natsionalnyi vymiry zmin – Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change* : materialy V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (16–17 kvitnia 2019 roku, m. Sumy). Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2019. Tom 1. S. 22.

10. Oliinyk O. Psykholohichni zasady dystantsiinoho navchannia v suchasnykh zakladakh vyshchoi osvity [Psychological principles of distance learning in modern higher education institutions]. *Aksiopsykholohichni vektory rozvytku suchasnoi osvity – Axiological psychological vectors of development of modern education* : zb. materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Ternopil, 19–20 zhovtnia 2023 r. / za red. HK Radchuk. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka, 2023. S. 153–155. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/31042/1/Zbirnyk_materialiv_konferentsii.pdf.

11. Solohub O. S., Humeniuk V. V. Pidhotovka andrahohiv do orhanizatsii osvitnoho protsesu zasobamy dystantsiinykh tekhnolohii [Training andragogists to organize the educational process using distance learning technologies]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information technologies and learning tools*. 2022. Tom 92. № 6. S. 198–218

12. Tarasova O., Ushatkina S. Rozvytok tvorchoho komponenta profesiinoho myslennia maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia [Development of the creative component of professional thinking of future teachers of vocational training]. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. 2022. Vol. 1. No. 2. S. 109–119.

13. Shevchuk S. S., Kulishov V. S. Dydaktyka profesiinoy osvity: praktykoryientovanyi aspekt [Didactics of vocational education: a practice-oriented aspect] : navchalno-metodychnyi posibnyk. Bila Tserkva : BINPO DZVO «UMO» NAPNU. 2021. 212 s.

Дата першого надходження статті до видання: 16.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.05.2026